SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

725.091

Magyar Nemzet

244

Csütörtök, 1973. február 15

A Víziváros végnapjai

EZEKBEN a napokban tűnik el végérvényesen Budapest térképéről és a Föld színéről a régi Víziváros, a belső Budának ez a töredezett, szánnivalóan elöregedett, önmagával végképp meghasonlott magva, amely a Vár tövében sem tudott az idilli Óbuda, vagy a regényes Tabán rangjára emelkedni. Ez a Mártírok útja, Fő utca, Csalogány utca által határolt háromszögű térség már akkor elavult, amikor az összeroskadó házikók helyén dominókő alakzatú, keskeny bérházak emelkedtek a harmincas években, mert az avultságot nem enyhítették és nem oldották fel a három-négy emeletes házak, csakhamar hozzá öregedtek, hozzá koptak a horpadt gerincű földszintes Vízivároshoz. Koravén vonások tűntek fel a felemás ábrázatú Víziváros arculatán, mintha ez a néhány tucat emeletes ház is száz—százötven éve ácsorogna a Medve, a Csapláros, a Kapás utca hepehupás kövezete mellett, a régi szőlőkapások, bormérők rozoga viskói között.

A várostörténet kutatói úgy tudják, hogy a Víziváros a középkori Buda őt külvárosát foglalta magába s a Szent Péter külvárosban emelkedett Krisztus Teste kápolna volt az első nyughelye a lefejezett Hunyadi Lászlónak. A török időkben hat „bölmé"-re oszlott a terület, hat keresztény és hat muzulmán templommal, valamint a budai pasa palotájával, aki 1598-ig a mai Víziváros területén lakott. Talán azért maradt kevés történelmi emlék ezen a tájon, mert mindvégig országút volt — így is nevezték a Dunával párhuzamos útvonalat — átmenő állomása az északról délre igyekvő utasoknak, akik csak azért álltak meg a Vár és a Duna közt húzódó enyhe lapályon, hogy megéjszakázzanak valamelyik fogadóban. Az idők folyamán azonban ezek a beszálló vendéglők is megfogyatkoztak, ma már csak annyit tudunk, hogy a Szilágyi Dezső tér környékén állott az „Aranyhajó" fogadó, amelynek egy ízben II. József is szállóvendége volt.

A VÍZIVÁROS végórái voltaképpen két lépcsőben következtek el. Az első arra az időre esik, amikor kiépült a Fő utca, a Mártírok útja, valamint a Batthyány és Csalogány utca, s a három városból egyesített fővároshoz méltó városkép kezdett kibontakozni, irgalmatlan kő és beton ölelésébe zárva azt a néhány csúnya, hangulatlan, örökké szellőzetlen utcát, amely engedelmesen megadta magát a sorsának. Kétfajta város élt itt egymás mellett a legutóbbi napokig. Az öreg Víziváros szemérmesen és szégyenkezve rejtegetve ócskaságát, mert ódonnak a legjobb akarattal sem nevezhető ez a végnapjait élő negyed, amelynek feldúlt utcáit járva, az ember minduntalan eltéved, nyomot téveszt, mert egyszerűen az utcák tűnnek el, érvénytelenné válik a régi térkép és személyes tapasztalat. Egy törmelékkel borított agyagsivatag sarkán a legmodernebb útjelzőtábla arra int, hogy itt egyirányú utca lesz. Egyelőre semmi sincs, csak a sárga-vörös agyag, elkeveredve lerombolt épületek törmelékével; ez a törmelék azonban olyannyira megviselt, porhanyós, hogy az omladék minősége is jelzi, tovább már nem volt szabad várni a bontással.

De minek is?

Mi volt a szép ebben a vedlett zugban, ebben a roggyant viskónegyedben, amelynek avas belvilágát most tárják fel a talajmaró gépek, mint a nagybeteg hasüregét a sebészkés. Semmi... A régi Tabán okos vagy oktalan elpusztítását meggyászolta az irodalom, a mai Óbuda eltűnését már több megértéssel fogadta a közvélemény, bár még felröppentek bánatos sóhajtások, de mindenki tudja, hogy ami szép és a megtartásra érdemes Óbudán, az meg is marad, mint holmi rezervátum. A régi Víziváros legbelső zugait nem gyászolja senki, az itt maradt lakók előtt olyan térségek villannak fel és tágulnak óráról órára, amelyhez foghatót a legöregebb vízivárosi lakók sem láttak még. A Kapás utca sarkán tábla figyelmeztet, hogy átmenetileg zsákutca lett a szőlőművelők utcája, amelynek egyik szakaszán az „új" házak is másfél méterrel az utca szintje alatt kezdődtek, a rendelőintézettel szemben új csatornát fektetnek le egy telken, ahol tegnap még pékműhely állt, a Kacsa utca helyén mély völgyteknő fogad, az óriási talajgyalu is óvatosan ereszkedik le a mélyedésbe, hogy előkészítse az új csatorna árkát.

MINDEN mozgásban van az áporodott mozdulatlanságnak ezen a területén, ahol tegnap még vaksi házikó pislogott pókhálós ablakaival, ott ma már csak egy tűzfal látszik. A Rózsafából, a Víziváros kétes hírű mulatójából semmi sem maradt, csak egy falra festett óriási virágszirom, de hol volt az Aranykacsa, a Víziváros mélyrétegeinek híres művészkocsmája, amelynek kacsapecsenyéje távoli városrészekből is ide vonzotta az ínyenceket. A Medve utcában a „Medve" rácsos kapuját, ecetfás udvarát keresem, de az egész Medve utca három vén ház az egyik oldalon s egy építészeti remekmű a másik oldalon. Talán az a ház volt a Medve, ahol most fakó cédula lóg egy már lakatlan szoba utcai ablakán, ezzel a szöveggel:

„Hálószoba bútor eladó."

Ki tudja már, mi hol terült el ebben a látványos zűrzavarban, amelyből a bontással egyidőben bontakozik ki az új, úgyszólván átmenet nélkül, mert az építők annyi időt sem engednek, hogy a föld sebei behegedjenek. A törmeléket úgy hordják el, hogy a következő fordulóban már kész betonvas szerkezeteket szállítanak a teherautók, s a széles sugárúttá változott Horváth és Fazekas utcákon összekeveredik az elhullott bontási anyag a frissen érkezett habarcs foltjaival. Ki sem lehet már deríteni, hol végződik és hol kezdődik egy régi vízivárosi utca, pedig néhány héttel ezelőtt még ismerős törések és sarkok hálózták be a területet, most a Csalogány utca négypályás útvonalán surrannak az autók s a Fő utcában minden jelentős keresztezésnél fargalmi lámpák ütemezik be a közlekedést. Úgy tűnik, Budapest nagy lélegzetű és nagy léptékű átalakulása egyetlen rohammal elsöpri a Víziváros maradékát. Az ember bizonyos aggodalommal tekint arra a magányos házra, amely kopottas külsejével a harmincas évek egyhangúságát és az ostrom emlékeit hirdeti, de még lábon áll, mert „modern" háznak számít a maga harmincöt—negyven esztendejével. Egy romhalmaz tetején áll, mint tépett bástya, amelyet végül is belefoglalnak az új városképbe.

TANULSÁGOS ez a kóborlás a végnapjait élő belső Vízivárosban, amelynek talaját a mélyben átszeli a metró páros alagútja s a vízivárosi öregemberek ugy járnak a Batthyány téri állomásra, mint a század elején a falusiak, amikor megépült a szárnyvonal és az indóház utat nyitott a nagyvilág felé. A Batthyány tér pasztellszínű történelmi épületei mögött azonban a bontócsákány az úr, a Vár felé emelkedő lejtőkön alakul az új Víziváros. A régire nem is érdemes több szót vesztegetni.

Baróti Géza